

32001F0220

2001.3.22.

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK HIVATALOS LAPJA

L 82/1

A TANÁCS KERETHATÁROZATA
(2001. március 15.)
a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról

(2001/220/IB)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre, és különösen annak 31. cikkére és 34. cikke (2) bekezdésének b) pontjára,

tekintettel a Portugál Köztársaság kezdeményezésére ⁽¹⁾,

tekintettel az Európai Parlament véleményére ⁽²⁾,

mivel:

- (1) Összhangban a Tanács és a Bizottság cselekvési tervével – amelynek tárgya az Amszterdami Szerződés rendelkezéseinek legmegfelelőbb végrehajtása a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozása a Szerződés hatálybalépését követő 5 éven belül –, különös tekintettel a 19. pontra és az 51. pont c) pontjára, foglalkozni kell a sértettek támogatásának kérdésével egy, a sértettek kártérítési rendszereit elemző, összehasonlító felmérés, valamint az Európai Unión belüli fellépés megvalósíthatóságának értékelése útján.
- (2) A Bizottság 1999. július 14-én „Bűncselekmények sértettjei az Európai Unióban: gondolatok az alapelvekről és a megteendő intézkedésekről” címmel közleményt terjesztett elő az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, valamint a Gazdasági és Szociális Bizottságnak. Az Európai Parlament 2000. június 15-én elfogadta a Bizottság közleményével kapcsolatos állásfoglalását.
- (3) Az Európai Tanács 1999. október 15-én és 16-án Tampereben tartott ülésének következtetései – különösen annak 32. pontja – kimondják, hogy meg kell határozni a bűncselekmények sértettjeinek védelmére vonatkozó minimális követelményeket, különös tekintettel a joghoz való hozzáférésükre, és kártérítési igényük érvényesítésére, ideértve az eljárás miatt felmerülő költségeket is. Ezenkívül nemzeti programokat kell létrehozni a sértettek segítését és védelmét szolgáló állami és nem kormányzati intézkedések finanszírozására.
- (4) A tagállamok kötelesek törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseiket a szükséges mértékben közelíteni, hogy a

bűncselekmények sértettjei részére, tekintet nélkül arra, hogy melyik tagállamban tartózkodnak, magas szintű védelmet nyújthassanak.

- (5) A sértettek igényeit átfogó és összehangolt módon kell megközelíteni és kezelni, elkerülve a részleges és következetlen megoldásokat, amelyek másodlagos sértetté váláshoz vezethetnek.
- (6) Ezért ezen kerethatározat rendelkezései nem korlátozódnak a sértett érdekeinek a büntetőeljárás alatti védelmére. Egyes olyan intézkedéseket is tartalmaznak, amelyek a sértettek támogatását szolgálják a büntetőeljárás előtt és után, és amelyek enyhíthetik a bűncselekmény következményeit.
- (7) A bűncselekmények sértettjeinek támogatását szolgáló intézkedések, különösen a kártérítésről és a közvetítésről szóló rendelkezések, nem vonatkoznak a polgári jogi eljárás megoldásokra.
- (8) A sértettek jogállását és legfontosabb jogait érintő szabályokat és gyakorlatokat közelíteni kell egymáshoz, különös tekintettel az alábbiakra: az sértett méltóságát tiszteletben tartó bánásmódhoz való jog, a tájékoztatás adásához és az abban való részesülés joga, a megértéshez és megértetéshez való jog, az eljárás különböző szakaszaiban járó védelemhez való jog, valamint azon nehézségek figyelembevételéhez való jog, amelyek a bűncselekmény elkövetési helyétől különböző tagállami lakóhelyből erednek.
- (9) Ezen kerethatározat rendelkezései azonban nem kötelezik a tagállamokat arra, hogy a sértettek számára az eljárásban szereplő felekével azonos bánásmódot biztosítsanak.
- (10) A büntetőeljárást megelőzően, az eljárás alatt és azt követően is fontos a szakszolgálatok és a sértetteket segítő szervezetek részvétele.
- (11) Megfelelő és elegendő képzést kell nyújtani a sértettekkel kapcsolatban létesítő személyek részére, mivel ez alapvető jelentőségű mind a sértettek számára, mind pedig az eljárás céljainak elérése érdekében.
- (12) Fel kell használni a tagállamok már létező kapcsolattartó hálózatait, legyenek azok az igazságügyi rendszernek vagy a sértetteket segítő csoportok hálózatának részei.

⁽¹⁾ HL C 243., 2000.8.24., 4. o.

⁽²⁾ 2000. december 12-én hozott állásfoglalás (még nem tették közzé a Hivatalos Lapban).

ELFOGADTA EZT A KERETHATÁROZATOT:

1. cikk

Fogalommeghatározások

E kerethatározat alkalmazásában:

- a) a „sértett” természetes személy, aki olyan károsodást szenvedett, ideértve testi vagy szellemi épségének sérelmét, érzelmi szenvedését vagy gazdasági veszteségét is, amelynek közvetlen oka olyan cselekmény vagy mulasztás, amely valamely tagállam büntetőjogi szabályainak megsértésével valósult meg;
- b) a „sértetteket segítő szervezet” olyan, a tagállamban jogszerűen létrehozott, nem kormányzati szervezet, amely a bűncselekmények sértettjeinek térítésmentesen, megfelelő feltételek mellett nyújtott támogatása kiegészíti ezen a területen az állam tevékenységét;
- c) a „büntetőeljárás” fogalma az alkalmazandó nemzeti jog szerint értendő;
- d) az „eljárás” fogalma tágan értelmezendő és magában foglalja a büntetőeljáráson kívül a sértettek bármely hatósággal, közszolgálati szervezettel vagy a sértetteket segítő szervezettel való kapcsolattartását ügyükkel összefüggésben a büntetőeljárás előtt, alatt és azt követően;
- e) a „büntetőügyekben folytatott közvetítés” a büntetőeljárás előtt vagy alatt a tárgyalásos megegyezés keresése a sértett és bűncselekmény elkövetője között egy szakember közvetítésével.

2. cikk

Tiszteletben tartás és elismerés

(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértettek a büntetőjogi rendszerében tényleges és megfelelő szereppel rendelkezzenek. A tagállamok továbbá minden erejükkel arra törekcszenek, hogy az eljárások során biztosítsák a sértettek egyéni méltóságának kellő tiszteletben tartását és elismerjék a sértettek jogait és jogos érdekeit, különösen a büntetőeljárás keretein belül.

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a különösen veszélyeztetett sértettek a különleges helyzetüknek legmegfelelőbb bánásmódban részesüljenek.

3. cikk

Meghallgatás és bizonyítékok szolgáltatása

Minden tagállam biztosítja a sértett számára az eljárás során a meghallgatás és a bizonyítékok szolgáltatásának lehetőségét.

Minden tagállam megfelelő intézkedéseket tesz annak biztosítása érdekében, hogy hatóságai a sértetteket csak a büntetőeljárás céljainak eléréséhez szükséges mértékben hallgassák ki.

4. cikk

A tájékoztatáshoz való jog

(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértett, különösen a bűnüldöző szervekkel történő első érintkezésétől kezdve, hozzáférjen

minden, az érdekei védelme szempontjából jelentős információhoz, minden általa szükségesnek tartott eszköz útján, és – amennyiben lehetséges – az általában beszélt nyelveken. Az ilyen információknak mindenképpen tartalmazniuk kell az alábbiakat:

- a) azon szolgálatok és szervezetek felsorolását, amelyekhez segítségért fordulhat;
- b) az igénybe vehető segítség fajtáit;
- c) hol és hogyan tehet feljelentést;
- d) az ilyen feljelentést követő eljárások menetét és ebben a sértett szerepét;
- e) hogyan és milyen feltételekkel részesülhet védelemben;
- f) milyen terjedelemben és milyen feltételekkel férhet hozzá:
 - i. jogi tanácsadáshoz, vagy
 - ii. ügyvédi segítséghez, vagy
 - iii. bármely más tanácsadáshoz,amennyiben a sértett jogosult az i. és ii. pontban említett szolgáltatás igénybevételére;
- g) a sértett kártérítési igényjogosultságának feltételeit;
- h) azokat a különleges szabályokat, amelyek a sértett rendelkezésére állnak érdekei védelmére, amennyiben a lakóhelye egy másik államban van.

(2) Minden tagállam gondoskodik arról, hogy az ezt kérő sértettek tájékoztatást kapjanak az alábbiakról:

- a) a feljelentésük alapján tett intézkedések;
- b) azon jelentős tények, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy figyelemmel kísérjék az ellenük elkövetett bűncselekménnyel vádolt személy ellen folytatott büntetőeljárást, kivéve az olyan kivételes eseteket, amikor ez az ügy szabályszerű lefolytatását akadályozhatná;
- c) a bíróság határozata.

(3) A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy – legalább azokban az esetekben, amikor a sértett veszélyeztetett – szükség esetén határozni lehessen a sértett értesítéséről a büntetőeljárás alatt álló, illetve elítélt személy szabadon bocsátásakor.

(4) Amennyiben a tagállam saját kezdeményezésére küldi meg a (2) és (3) bekezdésben említett tájékoztatást, biztosítania kell a sértett számára azt a jogot, hogy az értesítést ne vegye át, kivéve ha ezen információk közlése a vonatkozó büntetőeljárási szabályok szerint kötelező.

5. cikk

A kommunikáció biztosítékai

Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az eljárásban tanúként vagy magánfélként szereplő sértett kommunikációs nehézségeit az adott büntetőeljárás fontos szakaszainak megértése vagy az e szakaszokban való részvétele terén a lehető legnagyobb mértékben lecsökkentsék; ez olyan intézkedések meghozatalával történik, amelyek hasonlóak a terhelt vonatkozásában hozandó intézkedésekhez.

6. cikk

A sértett részére nyújtott különleges támogatás

Minden tagállam gondoskodik arról, hogy a sértett, amennyiben a büntetőeljárásban magánfélként felléphet, szükség esetén térítésmentesen hozzájusson a 4. cikk (1) bekezdése f) pontjának iii. alpontjában említett, az eljárásban betöltött szerepére vonatkozó tanácsadáshoz, és adott esetben a 4. cikk (1) bekezdése f) pontjának ii. alpontjában említett ügyvédi segítséghez.

7. cikk

A sértett költségei a büntetőeljárásban

Minden tagállam biztosítja –alkalmazandó nemzeti rendelkezéseinek megfelelően – a fél vagy tanú jogállásával rendelkező sértett számára a lehetőséget, hogy a büntetőeljárásban való jogszerű részvétele következtében felmerült költségeinek megtérítését igényelhesse.

8. cikk

A védelemhez való jog

(1) Minden tagállam megfelelő mértékű védelmet biztosít a sértettek és, amennyiben erre szükség van, családtagjaik vagy a hasonló helyzetben lévő személyek részére, különös tekintettel személyi biztonságukra és magánéletük védelmére, amennyiben a hatáskörrel rendelkező hatóságok megítélése szerint bosszúból elkövetett cselekmények komoly veszélye áll fenn vagy magánéletük súlyos és szándékos megsértését meggyőzően alátámasztó bizonyítékok állnak rendelkezésre.

(2) Ebből a célból és a (4) bekezdés sérelme nélkül minden tagállam garantálja, hogy szükség esetén a bírósági eljárás keretében megfelelő intézkedések elfogadását teszi lehetővé, amelyek biztosítják a sértettek, valamint családtagjaik vagy a hasonló helyzetben lévő személyek magánéletének és képmásának védelmét.

(3) Minden tagállam biztosítja a sértettek és az elkövetők közötti találkozás elkerülését a bíróság épületében, kivéve ha ezt a büntetőeljárás megköveteli. Amennyiben a fenti célból erre szükség van, minden tagállam fokozatosan lehetővé teszi, hogy a sértettek elkülönített helyiségekben várakozhassanak a bíróság épületében.

(4) Minden tagállam biztosítja, hogy azok a sértettek, különösen a legveszélyeztetettebbek, akiket meg kell védeni a nyilvános bírósági tárgyaláson való tanúskodás következményeitől, jogosultak legyenek a bíróság határozata alapján az adott állam jogrendje alapvető elveivel összeegyeztethető bármely alkalmas eszköz igénybevitelével olyan feltételek mellett vallomást tenni, amelyekkel a fenti cél elérhető.

9. cikk

Kártérítéshez való jog a büntetőeljárás során

(1) Minden tagállam biztosítja a bűncselekmények sértettjeinek azon jogát, hogy a büntetőeljárás keretein és ésszerű határidőn belül határozatot hozzanak az elkövető által a sértett részére fizetendő kártérítés tárgyában, kivéve azon eseteket, amelyekben a nemzeti jog a kártérítést más úton rendezi.

(2) Minden tagállam megfelelő intézkedéseket tesz annak érdekében, hogy ösztönözze az elkövetőt a sértettet megillető megfelelő kártérítés nyújtására.

(3) A büntetőeljárás során lefoglalt, a sértett tulajdonában lévő és visszaszolgáltatható vagyontárgyakat haladéktalanul vissza kell szolgáltatni a sértettnek, amennyiben a visszaszolgáltatást a büntetőeljárással összefüggő kényszerítő ok nem akadályozza.

10. cikk

Közvetítés a büntetőeljárás során

(1) Minden tagállam gondoskodik róla, hogy a büntetőügyekben való közvetítést elősegítse olyan bűncselekmények esetében, amelyeknél ezt megfelelőnek tartja.

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértett és az elkövető között az ilyen közvetítés útján elért megállapodást a büntetőeljárásban figyelembe lehessen venni.

11. cikk

Más tagállamban lakó sértettek

(1) Minden tagállam gondoskodik arról, hogy hatáskörrel rendelkező hatóságai megtehessek a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy – különös tekintettel az eljárás lefolytatásával kapcsolatosan – minél kisebb nehézséget okozzon, ha a sértett a bűncselekmény elkövetési helyétől eltérő államban lakik. Ebből a célból az adott állam hatóságainak képesnek kell lenniük, hogy:

- eldöntsék, hogy a sértett közvetlenül a bűncselekmény elkövetése után tehet-e vallomást,
- a lehető legszélesebb körben alkalmazhassák az Európai Unió tagállamai között a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezmény 10. és 11. cikkének a videokonferenciára és a telefonos konferenciabeszélgetésre vonatkozó rendelkezéseit a külföldön lakó sértettek meghallgatása érdekében ⁽¹⁾.

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértett, aki ellen a bűncselekményt a lakóhelyétől eltérő tagállamban követték el, feljelentést tehesen a lakóhelye szerinti állam hatáskörrel rendelkező hatóságainál, ha ezt nem tudta megtenni abban a tagállamban, ahol a bűncselekményt elkövették, vagy – súlyos bűncselekmény esetén – ezt ott nem kívánta megtenni.

Az a hatáskörrel rendelkező hatóság, amelynél a feljelentést megtették – amennyiben maga nem jár el –, haladéktalanul köteles áttenni az ügyet azon tagállam hatáskörrel rendelkező hatóságához, amelynek területén a bűncselekményt elkövették. E feljelentés ügyében a bűncselekmény elkövetési helye szerinti állam joga szerint kell eljárni.

12. cikk

A tagállamok közötti együttműködés

Minden tagállam előmozdítja, fejleszti és javítja a tagállamok közötti együttműködést annak érdekében, hogy elősegítse a büntetőeljárásokban a sértettek érdekeinek eredményesebb védelmét, akár az igazságszolgáltatás rendszeréhez közvetlenül kötődő hálózatok formájában, akár a sértetteket segítő szervezetek közötti kapcsolatok formájában.

⁽¹⁾ HL C 197., 2000.7.12., 1. o.

13. cikk

Szakszolgálatok és a sértetteket segítő szervezetek

(1) Minden tagállam előmozdítja a sértetteket segítő szakszolgálatoknak az eljárás keretében történő bekapcsolódását, amelyekhez a sértettek először fordulhatnak, valamint a sértettek ezt követő támogatásáról és segítéséről gondoskodnak, akár hatóságainak erre a célra képzett szakemberei rendelkezésre bocsátásával, akár a sértetteket segítő szervezetek elismerésével és támogatásával.

(2) Minden tagállam ösztönzi az ilyen szakemberek vagy a sértetteket segítő szervezetek részvételét az eljárásban, különös tekintettel az alábbiakra:

- a) tájékoztatás nyújtása a sértettek részére;
- b) segítségnyújtás a sértettek részére közvetlen szükségleteiknek megfelelően;
- c) szükség esetén és lehetőség szerint, a sértettekről való gondoskodás a büntetőeljárás alatt;
- d) segítség nyújtása a sértett kérése alapján a büntetőeljárás befejezését követően.

14. cikk

Az eljárásokban közreműködő vagy a sértettekkel más módon kapcsolatba kerülő szakemberek képzése

(1) A közszolgálatokon keresztül vagy a sértetteket segítő szervezetek pénzügyi támogatásával minden tagállam ösztönzi azokat a kezdeményezéseket, amelyek célja, hogy az eljárásokban közreműködő vagy a sértettekkel más módon kapcsolatba kerülő szakemberek megfelelő képzésben részesüljenek, különös tekintettel a legvesélyeztetettebb csoportok szükségleteire.

(2) Az (1) bekezdés különösen a rendőrökre és az igazságügyben dolgozó, gyakorló jogászokra vonatkozik.

15. cikk

A sértettek eljárásbeli helyzetének gyakorlati feltételei

(1) Minden tagállam elősegíti, hogy az eljárás keretei között általában, valamint különösen a büntetőeljárás lefolytatásának helyiségeiben, fokozatosan megeremtsék a szükséges feltételeket a másodlagos sértetté válás megakadályozására és a sértettek nehezedő szükségtelen nyomás elkerülésére. Ez különösen a sértettrel való megfelelő első kapcsolatfelvételre, valamint a szóban forgó helységekben a helyzetének megfelelő feltételek kialakítására vonatkozik.

(2) Az (1) bekezdés céljából minden tagállam figyelmet fordít különösen a bíróságok, a rendőrségek, a hivatalok és a sértetteket segítő szervezetek felszereltségére.

16. cikk

Területi hatály

Ezt a kerethatározatot Gibraltárra is alkalmazni kell.

17. cikk

Végrehajtás

Minden tagállam hatályba lépteti azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek a következő határidőkön belül megfeleljenek:

- a 10. cikk tekintetében 2006. március 22-ig,
- az 5. és 6. cikkek tekintetében 2004. március 22-ig,
- a többi rendelkezés tekintetében 2002. március 22-ig.

18. cikk

Értékelés

A tagállamok a 17. cikkben említett időpontokig továbbítják a Tanács Főtitkárságának és a Bizottságnak azoknak a rendelkezéseknek a szövegét, amelyekkel az e kerethatározatból fakadó kötelezettségeket nemzeti jogukba átültetik. A Tanács az ezen időpontokat követő év folyamán a Főtitkárságnak ezeken az információkon alapuló jelentése, valamint a Bizottság írásos jelentése alapján értékeli, hogy a tagállamok milyen mértékben tették meg a szükséges intézkedéseket az e kerethatározatnak való megfelelés érdekében.

19. cikk

Hatálybalépés

Ez a kerethatározat az Európai Közösségek Hivatalos Lapjában való kihirdetésének napján lép hatályba.

Kelt Brüsszelben, 2001. március 15-én.

a Tanács részéről

az elnök

M-I. KLINGVALL